

Active Citizens Fund

výsledky programu (2019–2024)

Iceland
Liechtenstein
Norway

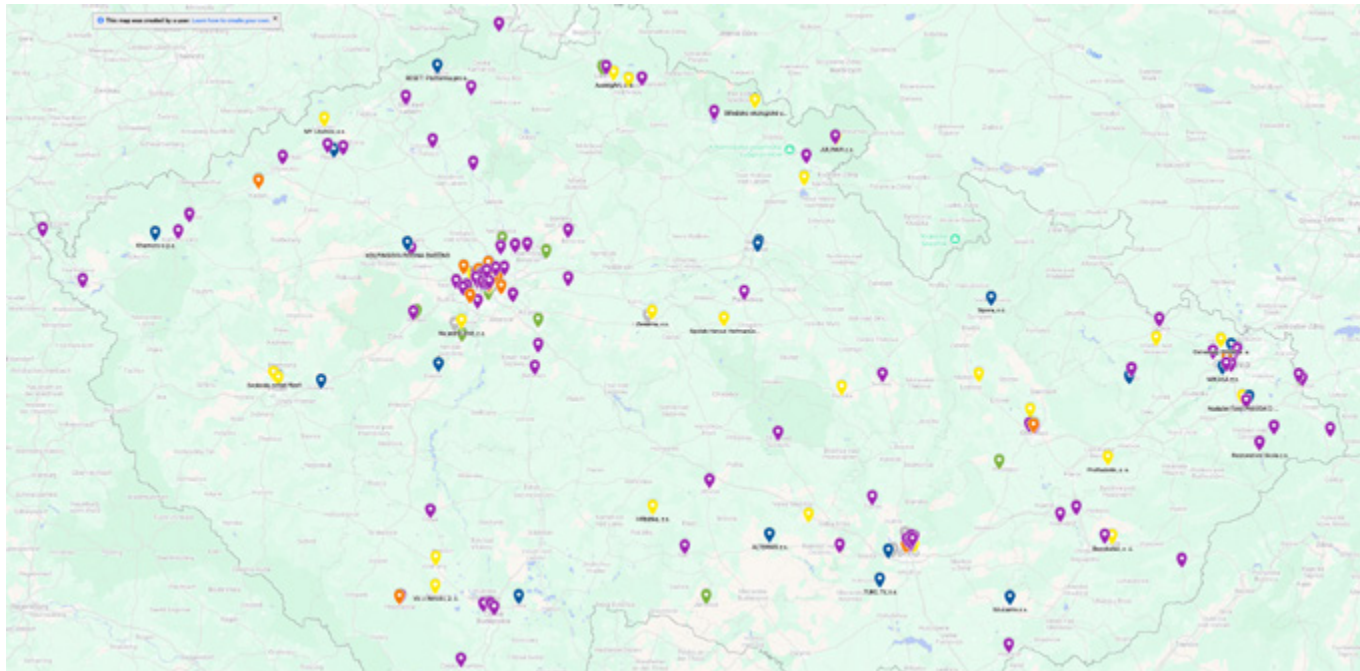
**Active
citizens fund**

| Nadace OSF

VDV
VÝBOR DOBRÉ VŮLE
Nadace Olgy Havlové

Programem Active Citizens Fund jsme posílili občanskou společnost a zranitelné a znevýhodněné skupiny. V České republice jsme jej v období 2019–2024 spravovali v konsorciu Nadace OSF, Výboru dobré vůle – Nadace Olgy Havlové a Skautského institutu. Program s celkovým rozpočtem 15,25 milionu EUR byl součástí Fondů EHP a Norska. Celkem jsme podpořili 307 projektů napříč všemi 14 regiony České republiky ve výši 13,5 milionu EUR (330 milionů Kč). Prostřednictvím 297 organizací se do aktivit občanské společnosti zapojilo 2 560 989 osob.

Cílem programu bylo posílit občanskou společnost a podpořit participaci veřejnosti i aktivní občanství jako klíčové prvky demokracie. Posílením kapacit, udržitelnosti a odolnosti organizací občanské společnosti program poskytl těmto organizacím kvalitnější nástroje k tomu, aby mohly ovlivňovat veřejné politiky, prosazovat systémové změny a přispívat k posílení postavení a začlenění menšin, zejména Romů. Důraz byl kladen na občanské vzdělávání, mediální gramotnost a na rozvoj nezbytných dovedností a know-how organizací, aby mohly účinněji prosazovat veřejné zájmy, včetně těch týkajících se zranitelných skupin. Prioritou bylo také zvýšení občanské participace mládeže a „mladých dospělých“ (ve věku 18–30 let). Podpořené organizace tak zásadně přispěly k posílení schopnosti občanů napříč celou společností hájit svá práva a účastnit se demokratického života na místní, regionální i celostátní úrovni.

V průběhu realizace programu jsme přidělili finanční podporu ve výši 13 515 154,76 EUR celkovému počtu **307 projektů**.

- 13 strategických projektů cílilo na systémové změny (v průměru 234 638 EUR na grant),
- 139 projektů bylo zaměřeno na středně velké cíle (v průměru 67 821 EUR na grant),
- 7 organizací zlepšilo své dovednosti v oblasti online fundraisingu nebo crowdfundingových kampaní (v průměru 3 588 EUR na grant) a
- 121 akčních grantů získaly malé a regionální organizace na lokální akce nebo iniciativy (v průměru 3 107 EUR na grant).
- Kromě toho jsme realizovali 2 před-definované projekty – Skautský institut zapojoval mladé lidi do občanských aktivit (346 000 EUR) a Nadace OSF rozvíjela advokační dovednosti občanských organizací (135 900 EUR).
- 25 bilaterálních projektů se zaměřilo na posílení bilaterální spolupráce mezi českými organizacemi a organizacemi z Norska, Islandu a Lichtenštejnska (v průměru 6 193 EUR na jeden grant).

Všechny projekty byly realizovány v období od března 2020 do dubna 2024.

Výsledek 1: Vyšší zapojení občanů do aktivit občanské společnosti

Značný důraz byl kladen na posílení participace veřejnosti a občanské angažovanosti. Osvětové aktivity zaměřené na demokratické principy a participaci občanů oslovily více než milion lidí, zatímco 411 000 osob se zapojilo do konzultací s veřejnými rozhodovacími orgány. **Občané nejen získali nebo zlepšili své dovednosti, jak se občansky zapojovat, ale více než třetina podpořených organizací občanské společnosti také systematicky spolupracovala s veřejnými institucemi.** Tato spolupráce napříč sektory je pro podporu demokratických principů, aktivního občanství a hodnot občanské společnosti nezbytná.

Výsledek 2: Posílení advokační a watchdogové role občanské společnosti

Organizace občanské společnosti nově zapojily do dialogu více než 500 veřejných institucí (528), a přispěly tak k inkluzivnějším rozhodovacím procesům. Dále se podílely na tvorbě téměř 100 politik a zákonů, které přinesly systémové změny na celostátní i místní úrovni. Jedním z příkladů je posun v oblasti oznamování nekalých praktik a řešení předsudečného násilí vůči osobám se zdravotním postižením. Kromě toho se **organizace podílely na tvorbě téměř 200 místních politik a předpisů.** Program dále podpořil watchdogovou a advokační roli občanské společnosti – 3 586 osob bylo vyškoleny v advokačních dovednostech a 227 organizací začlenilo do své práce v oblasti tvorby politik a advokační činnosti přístupy založené na získaných datech. Stovky občanských organizací posílily své advokační dovednosti, které jsou pro udržitelnost všech systémových změn zásadní.

Výsledek 3: Zmocnění znevýhodněných skupin

Program úspěšně posílil postavení marginalizovaných skupin. Podpořil více inkluzivní opatření, která měla přímý dopad na více než 807 613 zranitelných osob, které čelily diskriminaci ve vzdělávání, bydlení, poskytování zdravotní péče nebo na trhu práce. To bylo možné díky tomu, že **organizace občanské společnosti prosazovaly cílená opatření na základě systematicky shromažďovaných poznatků o potřebách zranitelných skupin.** Téměř sto organizací provádělo výzkum, analýzy a sběr dat s cílem zefektivnit podporu těmto zranitelným skupinám. 260 subjektů z veřejného i soukromého sektoru zlepšilo své strategie zaměřené na zranitelné skupiny.

Výsledek 4: Vyšší podpora občanského vzdělávání a posílení mediální gramotnosti

Dopad programu v této oblasti dokládá 800 podpořených organizací a dalších 134 neformálních skupin, které poskytovaly neformální občanské vzdělávání nebo zvyšovaly mediální gramotnost. Zvláštní důraz byl kladen na zapojení mladých – 58 559 mladých lidí absolvovalo školení v oblasti občanských práv (včetně téměř 6 000 mladých lidí vyškolených lokálními organizacemi) a 51 375 mladých lidí absolvovalo školení v oblasti mediální gramotnosti. To dokládá, jak široký dosah a význam organizace občanské společnosti v této oblasti mají.

Výsledek 5: Zvýšení kapacity a udržitelnosti občanské společnosti a jednotlivých organizací

Dopad programu v oblasti udržitelnosti a rozvoje organizací občanské společnosti je významný. **Kromě posílení dovedností v advokační práci v rámci Výsledku 2 zlepšily také oblast správy dat a digitalizace.** Organizace zapojené do tohoto programu uváděly, že zvýšily transparentnost a odpovědnost organizačních procesů, zlepšily systémy monitorování a hodnocení své činnosti i řízení organizace. Celých 94 % z nich vnímá díky programu pozitivní změnu v jimi zvolené oblasti budování kapacit.

Nejčastěji podporovanými aktivitami v rámci Výsledku 5 byly fundraising a komunikace s dárci (vyvíjení strategií, získávání nových dárců, zefektivňování kampaní a dlouhodobého financování), externí komunikace/PR/osvěta (posílení viditelnosti organizace prostřednictvím sociálních médií a přepracování nebo přímo vytvoření nových webových stránek), mapování potřeb a vzdělávání.

Mezi nejcennější výsledky patří navázání 403 partnerství mezi občanskými organizacemi a subjekty veřejného/soukromého sektoru a začlenění 641 občanských organizací do tematických sítí. V případě podpory méně zkušených a regionálních organizací, bylo díky programu proškoleny více než 400 vedoucích pracovníků v oblasti budování kapacit a bylo navázáno nejméně 40 partnerství mezi těmito organizacemi a subjekty veřejného/soukromého sektoru.

Před-definované projekty

V projektu Nadace OSF jsme se zaměřili na **budování kapacit a posilování advokačních dovedností organizací**. Zástupci 40 organizací občanské společnosti získali potřebné poznatky a zkušenosti, a to prostřednictvím individuálních konzultací a mentoringu na základě jejich potřeb, workshopů na témata související s advokační činností, networkingu a školení odborníky na advokační činnost, čímž se posílila udržitelnost jejich aktivit.

Projektem Skautského institutu jsme posílili **vůdčí schopnosti mladých občanských aktérů** – podpořili jsme 160 účastníků v rozvoji jejich vlastních iniciativ prostřednictvím inkubačních programů šitých na míru a 43 neformálních občanských skupin se zaměřením na neformální občanské vzdělávání a prosazování demokratických hodnot. Celkem 117 mladých lídrů bylo systematicky proškoleny v oblasti fundraisingu, public relations, time managementu, projektového plánování, networkingu a vedení.

Bilaterální a regionální spolupráce

Tým programu Active Citizens Fund a zástupci českých organizací občanské společnosti se aktivně zapojili do mnoha regionálních a bilaterálních akcí, které organizovali nebo s námi spolupřátali konsorcia programů Active Citizens Fund v dalších 14 přijímajících zemích EHP a Norských fondů.

Cílem bilaterálního fondu bylo posílit spolupráci mezi subjekty v přijímajících a dárcovských zemích. Důraz byl kladen na sdílení dobré praxe, vzájemné učení a zavádění nových nástrojů prostřednictvím mentoringu nebo online konzultací. Výměna znalostí byla dále podporována prostřednictvím 29 společných workshopů a několika studijních cest, které se zabývaly tématy jako jsou **participativní metody, strategické plánování v oblasti komunitní energetiky, mediální kampaně, podpora pěstounské péče, aktivizace mladých lidí s migrační zkušeností, práce se znevýhodněnými ženami a advokační činnosti**.

Celkem 26 projektů podporovaných středně velkými granty zahrnovalo také spolupráci s partnery z Norska a Islandu. Dalších 25 projektů jsme podpořili v rámci Fondu pro bilaterální spolupráci. Partnerství obvykle zahrnovala sdílení strategií, know-how a příkladů dobré praxe. Spolupráce byla tematicky vyvážená a pokrývala všechny programové oblasti a cíle (participace občanů, advokacie a watchdogové role, posílení postavení zranitelných skupin, občanské vzdělávání, mediální gramotnost a budování kapacit občanské společnosti). Celkem se na činnostech podporovaných v rámci Fondu podílelo 941 aktérů.

Díky regionálnímu fondu jsme posílili spolupráci mezi subjekty v přijímajících zemích v řadě témat, která odrážela rozmanité výzvy a potřeby občanské společnosti a priority programu. Patřila mezi ně **fóra a workshopy zaměřené na advokacii, právní stát, digitální transformaci, vzdělávání, dezinformace a podporu uprchlíků, jakož i iniciativy zaměřené na prevenci vyhoření, inkluzivní vzdělávání, reprodukční práva a demokratickou participaci**. Podpořili jsme přeshraniční učení, strategické myšlení a spolupráci mezi aktéry občanské společnosti z různých zemí Evropy s důrazem na odolnost, inkluzi a inovace.

V letech 2019 až 2024 jsme uspořádali 11 mezinárodních akcí, včetně 2 dlouhodobých iniciativ. Celkem se jich zúčastnilo 220 zástupců ze 166 organizací.

V programu Active Citizens Fund jsme dosáhli měřitelných úspěchů v celé řadě cílů zaměřených na posílení občanské společnosti. Kromě číselných ukazatelů potvrzují výstupy externí evaluace, že program významně přispěl ke zkvalitnění vnitřního řízení podpořených organizací, jejich komunikačních schopností a zapojování klíčových hráčů. **Například 94 % organizací uvedlo zlepšení v oblasti externí komunikace**, což přímo koresponduje s ukazateli sledujícími zvýšení viditelnosti a oslovení veřejnosti. Výstupy evaluace rovněž ukazují znatelný **nárůst kapacit v oblastech jako je strategické plánování, systémy hodnocení a řízení lidských zdrojů**. Případové studie navíc poskytují názorné příklady dlouhodobého dopadu, od spuštění advokačních platforem až po zvýšenou občanskou participaci v marginalizovaných komunitách. Kvantitativní i kvalitativní data potvrzují nejen široký záběr programu, ale také hloubku jeho dopadu, zejména pokud jde o zmocnění znevýhodněných skupin a podporu advokační práce na systémových změnách.

Zatímco Plán dopadů dokumentuje mnohé úspěchy prostřednictvím kvantitativních ukazatelů, integrace kvalitativních poznatků vyplývajících z evaluace ukazuje, jak se tyto výstupy promítly do systémových změn. Například školení více než 58 000 mladých lidí v oblasti občanských práv koresponduje s empirickými údaji z případových studií, které dokládají **nárůst občanské participace a aktivit vedených studenty**. Stejně je tomu v případě vysoké míry participace žen a mladých dospělých. Na participaci těchto skupin ukazují nejen číselné ukazatele ale dokládá ji také hodnotící zpětná vazba. Z obou typů evaluace také vyplývá, že program umožnil strategická partnerství a posílil schopnosti prosazovat zájmy v těchto demografických skupinách, často vůbec poprvé. Oba typy hodnocení potvrzují inkluzivní a trvalou změnu.

Program podporoval znevýhodněné regiony a zaměřoval se na malé a regionální organizace občanské společnosti působící mimo centra občanského aktivismu. V reakci na pandemii Covid-19 jsme vyhlásili výzvu k posílení digitálních znalostí a dovedností organizací a k širšímu využívání digitálních technologií a nástrojů, což bylo akterů v tomto sektoru velmi oceněno.

Kromě finanční podpory a budování kapacit jsme kladli důraz také na silnou komunikační a osvětovou strategii. Webové stránky programu, sociální sítě a newslettery měly zásadní roli při šíření informací, zvyšování zapojení veřejnosti a prezentování úspěšných příkladů. Sekce „Příběhy odvahy“ na webových stránkách programu byla rozšířena, aby lépe upozornila na iniciativy, které byly zásadní a měly velký dopad. Rovněž tak použití hashtagu #sodvahou (#odvahou) vedlo ke zvýšení viditelnosti občanského zapojení. **Závěrečná akce „Oslava odvahy“, která se konala v říjnu 2024 na Pražském hradě za účasti českého prezidenta Petra Pavla, zdůraznila klíčovou roli občanské společnosti v demokracii a při hájení jejich hodnot** a přilákala pozornost různých sektorů, včetně diplomatů, představitelů států a firem. Tato stěžejní akce významně posílila důvěryhodnost a viditelnost dárců a akterů jednotlivých projektů a velmi přispěla ke zvýšení povědomí o jejich přínosu pro českou společnost.

Doporučení

Na základě klíčových zjištění evaluační zprávy lze zúčastněným stranám předložit několik souhrnných doporučení s cílem zkvalitnit budoucí plánování a systémy poskytování podpory.

Správcům programu/fondu (Nadace OSF, Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové a Skautský institut) se doporučuje pokračovat v podpoře nástrojů externí komunikace a zviditelnění – 94 % podporovaných organizací uvedlo zvýšení kompetencí v této oblasti, což je nejvyšší podíl ze všech oblastí. Zároveň vyplynula jasná potřeba zjednodušit administrativní požadavky – 37 % organizací považovalo program za administrativně náročnější. Doporučuje se také zvýšit podporu v oblasti sledování právních a legislativních změn – tuto oblast považovalo za velmi důležitou 91 % organizací, ale pouze 48 % z nich v tomto směru zaznamenalo pokrok.

V případě organizací občanské společnosti výsledky ukazují, že byly položeny pevné základy v oblasti strategického plánování, řízení lidských zdrojů a systémů hodnocení. Doporučujeme tyto úspěchy nadále upevňovat a rozvíjet. Organizace by navíc měly stavět na dosavadních úspěších v oblasti fundraisingu a rozvoje dárcovství, zejména s ohledem na nárůst počtu individuálních dárců (z mediánu 50 na 250) a rostoucí počet odběratelů newsletterů.

Pro poskytovatele finančních prostředků a tvůrce politik, včetně grantů EHP/Norska a příslušných českých orgánů, se doporučuje upřednostnit dlouhodobé modely financování s cílem posílit udržitelnost. 89 % organizací se totiž domnívá, že změny, ke kterým program vedl, s největší pravděpodobností přetrvávají déle než jeden rok. A v neposlední řadě je také třeba vyzdvihnout hodnotu středně velkých a strategických grantů, které umožnily realizovat systémové změny, jako jsou právní reformy, úspěchy v oblasti advokační práce a dopady na veřejnou politiku, jak dokládají případové studie programu.

Závěrem lze říci, že programem Active Citizens Fund jsme významně posílili roli občanské společnosti v České republice, umožnili občanům účinněji se účastnit demokratických procesů a přispěli k vytvoření inkluzivnější a odolnější společnosti.

Čeho se podařilo dosáhnout v číslech

- 307 podpořených projektů napříč všemi 14 regiony České republiky
- 851 přijatých žádostí o grant (včetně zamítnutých)
- 18 % finanční podpory pro strukturálně znevýhodněné regiony
- 40 % všech podpořených projektů bylo zaměřeno na posílení neziskových organizací v celkové výši 2 636 006 EUR
- 13 mezinárodních akcí s více než 220 účastníky ze 166 organizací
- 2,9 milionu lidí se zapojilo do zkvalitňování života v České republice
- 807 613 znevýhodněných osob zlepšilo své životní podmínky díky realizovaným projektům
- 68 % organizací spolupracovalo během programu se zahraničními neziskovými organizacemi
- 94 % organizací vnímá pozitivní posun ve zvolené oblasti rozvoje organizace
- 65 % organizací doporučilo program během své účasti jiné organizaci

